

HARÁSZTHY LÁSZLÓ

Erdőgazdálkodás kontra természetvédelem?

Napjainkban, ha ez a két fogalom együtt jelenik meg, sajnos nagyon sokan csak a „két” szakterület vélt vagy valós szembenállására gondolnak. Való igaz, hogy léteznek ellentétek, helyenként kisebb, másutt nagyobb mértékben. Ezek többsége azonban mesterségesen felnagyított.

Jelen írásomban nem kívánok visszamenni a kezdetekig, nem kívánom részletezni, hogy – véleményem szerint – kinek miben van igazja vagy miben téved.

Kizárólag a jövő érdekel, az erdő jövője. Keresem, keresik azokat, akik hajlandók az érdekek egyeztetésére, a közös cselekvésre. Mielőtt azonban rátérnék egy általunk javasolt megoldás alapjainak felvázolására, néhány közelmúltbeli lényeges történet és az azokra adott választ szeretném elemezni.

1. Privatizáció

Az egész erdészársadalom egységesen (?) azon a véleményen volt, van (?), hogy a korábban állami tulajdonban lévő erdőterületeket továbbra is állami tulajdonban kell tartani. Sajnos, mindannyiunknak be kell látnia, hogy ez a megállomás pillanatában sem volt reális, ma pedig erről már beszélni sem érdemes, hiszen ez már tény.

2. Finanszírozás, erdőfenntartás

Az erdő nem fogyár, a társadalom megváltozott igényeinek kiszolgálása korlátozza haszontermelő képességét és fokozza a környezet-termesztésvédelem szerepét. Megjegyzem, ez a megállapítás egybecseng a fenntartható-tartamos erdőgazdálkodással. Egy ilyen irányba történő elmozdulás helyett részvénytársasági formában működtetik az erdőgazdaságokat. Erről a formáról pedig köztudomású, hogy nem közalapítvány, amelyik közérdeklő funkciót lát el, hanem keményen haszonérdekeltségű gazdálkodásra törekszik.

3. Fafajpolitika

Az erdeink helyén álló ültetvények egy jelentős része olyan helyen található, ahol a termőhelyi adottságok még ma is lehetővé teszik, tennék a természet szerinti erők kialakítását. Ezzel szemben könnyebben megszerzhető és a nagyobb haszon reményében lépten-nyomon az ültetvények térnyerését észleljük, amelyek biológiai értéke közelít a nullához.

4. Együttműködés az erdőért

Sajnálatos módon az erdőt ismerő, féltő és abból élő szakemberek, valamint a társadalom erdőért felelősséget érző rétege között szinte minimális a kapcsolat. Ez a helyzet teszi lehetővé, hogy újabb és újabb területeket jelöljenek ki kárpótlásra, hogy a tartamos erdőgazdálkodás lehetőségét is kizáró törpebirtokok jöjjenek létre stb. Másrészt ez a helyzet teszi lehetetlenné a közös fellépést is.

Tisztelt Magyar Erdészek!

Nem gondolják, hogy az elmúlt fél évszázadban elért eredmények – 600 000 hektár erdő, illetve faültetvény telepítése, nemzetközi sikerek stb. –, illetve a meglévő erdővagyon megőrzése miatt új koncepcióra, új módszerekre és új

szövetségekre van szükség? Remélem, ez ma már az Önök számára sem lehet kérdés!

Bőlcsebb a helyileg esetleg valóban meglévő érdekütlönbségek kezelése és feloldása mellett az egyébként azonos, vagy közel azonos célért harcolóknak összefogniuk! Szeretnék a magam szerény lehetőségei szerint ehhez néhány ötlettel és néhány kritikai észrevétellel hozzájárulni annak ellenére, hogy nem vagyok erdőmérnök. Vallom ugyanis – sokak számára vérlázító módon –, hogy az erdő nem az erdészeké, csakis úgy, mint ahogy a kórház sem az orvosoké.

1. A privatizáció kérdésére

Vajon megtette-e mindenki a tőle telhető az erdő létét veszélyeztető folyamatok megakadályozása végett? Ha nem: miért, ha igen: nem lehet, hogy az eredménytelenség a rossz módszerekben, esetleg a szövetségesek hiányában keresendő?

Nem célozt itt most arról írni, hogy ki mennyit tett ez ügyben, és ki mindenkinek volt lehetősége tenni és mégsem tett semmit. Egy észrevétel azonban ide kívánczik az „Erdészeket a Parlamentbe” című felhívás vagy óhaj kapcsán.

Komolyan gondolták ezt? Tényleg azt hiszik, hogy az erdőkérdést csak az erdészek képesek képviselni a törvényhozáásban? Maradva az előbbi példánál, ezen logikával a kórháztervényt csak az orvosok lettek volna képesek megszavazni a Parlamentben? Nyilvánvaló, hogy nem. Ha az elmúlt négy év kormányát vagy országgyűlését nézzük, mindenki számára láthatók a visszasságok. A leköszönő kormánynak volt erdőmérnök tagja. Vajon mit tett az erdőért, tett-e annyit, mint az a más szakmabeli képviselő, aki ki tudja hányszor interpellált az erdő – a kormányzat által irányított, rövid távú érdekeket szolgáló – privatizációja ellen.

Mi lehet a megoldás? Szakmai együttműködést kialakítani azzal az ökológus társadalommal, amely tudja és érti az

Az agro-erdőgazdálkodás kiterjesztése Afrikában

Az afrikai fejlődő országok számára ígértes programnak minősül az agro-erdőgazdálkodás, vagyis a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás mindkét ágazat számára gyümölcsöző együttes megvalósítása. A gyakorlati alkalmazásnak alapvető gondja a szakoktatás és az ehhez szükséges jól képzett oktatók hiánya. Számos kutatást igénylő kérdés is megoldásra vár. A helyzetet látva az ICRAF (Nemzetközi Agro-erdőgazdálkodási Kutató Központ) kérdőíveket küldött szét 32 afrikai egyetemnek és ezek segítségével igyekszik tájékozódni az oktatás lehetőségeinek kiszélesítéséről. A szükséges pénzalapot az Agro-erdőgazdálkodási Oktatás Afrikai Hálózata nevével szervezet nyújtana.

(Agroforestry Systems 1993. 23. sz.
Ref.: Alishum Ahmed, etiópiai doktorandusz)

erdő ügyet, és szövetségre lépni azokkal a társadalmi szervezetekkel, amelyek a nyomásgyakorlás terén tehetnek valamit – nem is keveset – az erdőkért. Ez egyben válasz a 4. pontban felvetettekre is.

Tudomásul kell azonban venni azt is, hogy több mint 200 ezer új erdőtulajdonos van. Bizonyos, hogy döntő többségüknek nincs meg a szükséges szakmai ismeretük. Ez pedig önként kínálja az együttműködés lehetőségét. Nem lenne hölcsőbb a sárdobálás helyett együttműködést keresni és kiépíteni? Nem összefogással tehetnének a legtöbbet az erdőkért?

2. A finanszírozás, erdőfenntartás kérdéskörre

Az állami erdőt kezelő részvénytársaságok a múltban végrehajtott, rosszul előkészített és hibás döntésen alapuló beruházások sora miatt súlyos adósságtérhetet cipelnek. Az éves tőke- és kamattörlesztés – 10-100 millió Ft/rt. – lehetetlenné teszi a talpraállást. Vajon meddig tartható ez az állapot, miközben a társadalom elvárásai a tartamosság irányában egyre erősebben jelentkeznek? Vajon nem az a kívánatos, hogy eltöröljék a 100%-ig állami tulajdonban lévő rt.-knek a kizárólagos vagy többségi állami tulajdonban lévő bankokkal szemben fennálló tartozását?

Vajon megengedhető-e, hogy az éves kamatfizetési kötelezettségüknek az rt.-k úgy tegyenek eleget, hogy az ahhoz szükséges pénzt az erdőből veszik ki ahelyett, hogy a bevételt visszaforgatnák a fenntartásba.

Vajon nem az erdővagyon gyarapítása a közös érdeklünk? Készült-e ilyen értelmű pénzügyi, jogi részleteket feltáró szakmai javaslat? Tudomásom szerint nem. Pedig egy ilyen-fajta rendezés megteremtése az erdőgazdálkodás és a társadalmi elvárások – henne a természetvédelem – érdekeinknek közeledését. Egy ilyen megoldás feltételeket teremtené az új erdőültetések, illetve a felújítások finanszírozásához, és nem ösztönözné a gazdálkodókat idő előtti fahasználatra, elfogadhatatlan méretű tarvárasokra stb. Az rt.-k által évente a bankoknak fizetett kamat felbőli finanszírozások jennének a felújítások és az új erdőtelepítések költségei is. Ezáltal lehetőség nyílna arra is, hogy a termőhelynek megfelelő, de esetleg drágább kivitelhez terjedő természetvédelmi erdőtelepítési feltételei pénzügyileg is megteremtődjenek, és ezáltal a fafajpolitikában is közelíthetnénk egy, a mainál jobb és biológiailag is kívánatosabb gyakorlat felé. Nem volt célom, hogy minden részletkérdésre kitérjek, csak néhányat kívántam megemlíteni és ezek alapján érzékelteni, hogy milyen tendenciák vezettek a mai helyzet kialakulásához.

Nem elegendő az új erdőtervény követelése, a külső akadályozó tényezők – vadlétszám, közgazdasági helyzet, talajvízszint-csökkenés – hangoztatása. Ki kell – kellett volna – dolgozni egy új erdőkonceptiót. Fel kell tártani a megvalósulás közgazdasági és jogi feltételeit. Békejobbot kell nyújtani a nem erdész társadalmi szervezeteknek, és végzetül tudomást kell venni a több mint 200 000 új erdőtulajdonosról.

A „Természetért Csoport” nevében kezdeményezzük a fentieket és az előkészítéshez szakmai segítséget kínálunk. A világosan megfogalmazott és közösen vállalható célkitűzések megalkotásában, majd azok megvalósításakor és a „kivitelésében” is részt fogunk venni.

Mindezek közben pedig remélhetőleg világossá válik, hogy a tartamos erdőgazdálkodás és a természetvédelem célkitűzései mennyire közel hozhatók, és persze az is, hogy a kettő ma még mennyire távol van egymástól.

Pályázati felhívás

Az Erdészeti Tudományos Intézet munkatársait keres kutatói munkakörbe, a Soproni Kísérleti Állomásos tevékenykedő Erdészeti-Gazdaságtani Osztályra.

Pályázati feltételek:

erdőmérnöki oklevél és legalább egy idegen nyelv középszintű ismerete.

Elbírálásnál előnyt jelent:

- szakmai gyakorlat,
- kiegészítő közgazdasági képzés,
- tudományos minősítés.

A pályázathoz kérjük mellékelni a végzettséget igazoló iratok másolatát, valamint egy kézzel írt szakmai önéletrajtot.

Bérezés:

A közalkalmazottak jogállásáról törvényben foglaltak szerint.

A pályázattal kapcsolatban felvilágosítást ad: dr. Illyés Benjamin, tudományos osztályvezető

Telefon: (99) 311-017

A pályázat beküldési ideje:

megjelenéstől számított 15 napon belül.

A pályázatokat Berényi Gyula

személyügyi vezető részére kérjük megküldeni.

Cím: Erdészeti Tudományos Intézet,

1023 Budapest, Frankel Leó u. 42-44.

Lengyelország erdőültetése a 18. százatban az akkori határai között 48%-ot mutatott. A reá következőben – különösen az osztrák és orosz uralom alatt állott részeken – hatalmas irtás folyt, aminek következtében a második köztársaság már csak 22,2%-ot mutatathatott fel és 1945-re ez is 20,7-re csökkent. Az erdőterület ettől kezdve folyamatosan nőtt és 1989-ben 8,7 millió hektárral 27,6%-ot tesz ki. A birtokmegoszlás: 7,2 millió ha állami, 1,5 millió ha magán, legnagyobb részt kisparaszti.

Erősen túlhazsántolt faállományának 78%-a száraz homokon áll, főleg erdeifenyő, s légszennyezéstől erősen szenved, gyakori a Lymantria-kár és a vörösserevség, főként Fomesotl. A gyenge termőhelyen álló, tarvárasos üzemből keletvegyeden erdők nem sok jóval kecsgetnek. Immár 40 éve igyekeznek a klasszikus erdőművelésre irányuló irányelveket adni. Az 1984. évből 1990-ig terjedő erdőgazdaság-fejlesztési programot dolgoztak ki, de ezt végrehajtásában a rossz gazdasági helyzet akadályozta, több új erőfeszítést pedig a vad tett tönkre. Az ország földrajzi fekvése, a lakosság növekvő igényei az erdővel szemben azonban további erőfeszítésekre kényszerít. Környezetünkkel összhangban kell élnünk vagy lassan kipusztulunk.

(ÖFZ 1994. 4. Ref.: Jérôme R.)

A „Természetért Csoport”-ot a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Somogy Természetvédelmi Szervezet, a REFLEX Környezetvédő Egyesület és a Világ Természetvédelmi Alap Magyarországi Képviselete 1994 áprilisában alapította azzal a céllal, hogy szakmai alapon segítse az Országgyűlés, illetve más döntéshozó szervek munkáját. Tevékenységének egyik kiemelt területe az ERDŐ ÜGY.